Merlijn Hooijsma: ANDERS LEREN KIJKEN

Toen fotograaf Merlijn Hooijsma in 2026 werd geselecteerd door de John & Marine van Vlissingen Art Foundation, wist hij al snel waar hij naartoe wilde: Australië.



< Merlijn Hooijsma, *Karlu Karlu,* 2026

< Merlijn Hooijsma met camera

> Merlijn Hooijsma, West-Australisch landschap, 2026

Australië was niet nieuw voor Merlijn Hooijsma. Twee jaar eerder maakte hij er met zijn jongere broer Bauke een lange roadtrip. Die eerste reis veranderde zijn manier van fotograferen.
De tweede, naar West-Australië, bracht hem verder in zijn zoektocht naar beelden waarin licht, ruimte en landschap meer oproepen dan er letterlijk te zien is. Australië zat al veel langer in zijn hoofd. Als kind hoorde Merlijn de verhalen van een oom die maandenlang door het land had gereisd. Hij vertelde over kangoeroes, koala's en de woestijn en liet foto's zien die hij mee naar huis had genomen. Eén beeld is Merlijn altijd bijgebleven: twee surfers als silhouetten tegen een ondergaande zon.
Later ging hij anders naar zo'n foto kijken. Een foto legt een moment vast, maar kan daarna een eigen leven gaan leiden. Soms wordt pas na verloop van tijd duidelijk wat er werkelijk in een beeld zit. 'Voor mij is er een groot verschil tussen het moment dat ik afdruk en het moment later dat ik echt zie dat het een goed beeld is.'

Eerst kijken

Tijdens zijn eerste reis door Australië merkte Merlijn dat zijn manier van werken veranderde. Hij vertrok met een moodboard, maar gebruikte dat uiteindelijk nauwelijks. In plaats van vooraf te bepalen welk beeld hij wilde maken, liet hij zich steeds meer leiden door wat hij onderweg tegenkwam.

Hij raakte gefascineerd door het Australische licht, experimenteerde met kleur en contrast en werkte afwisselend digitaal en analoog. Zijn digitale camera gebruikt hij bijna als een schetsboek: om uit te proberen en te onderzoeken. Wanneer hij eenmaal weet welk beeld hij wil maken, pakt hij zijn analoge Hasselblad. 'Een plek nodigde me als het ware uit om een beeld te maken.'



Wachten op het beeld

Voor zijn reis met steun van de stichting keerde hij terug naar Australië, ditmaal naar de westkust. De route bereidde hij zorgvuldig voor. Verwachtingen probeerde hij juist los te laten. Eenmaal ter plekke wilde hij de tijd nemen om te zien wat een landschap met hem deed.
In West-Australië werd dat geduld nog belangrijker. Hooijsma zoekt niet voortdurend naar een foto. Hij wacht tot een beeld zich aandient. En soms op ander licht, of een verandering van de wind.
Voor een foto van een walvishaai observeerde hij eerst hoe het dier zich door het water bewoog en hoe het zonlicht op zijn huid viel. Pas toen het beeld in zijn hoofd vorm begon te krijgen, ging hij met zijn camera de zee in. 'Je moet zo'n dier eigenlijk eerst leren kennen.' Even werd hij onderdeel van de omgeving die hij wilde fotograferen. Juist dat onderscheid tussen van een afstand waarnemen en werkelijk ergens aanwezig zijn, is belangrijk in zijn werk.

In het landschap

Vooral de uitgestrektheid van het landschap maakte indruk. Wegen die kilometerslang doorlopen zonder dat er een huis of mens te zien is. Een horizon die nauwelijks dichterbij lijkt te komen. Ook op zee ervoer hij die ruimte, wanneer achter een boot alleen een lang spoor van schuim in het water achterblijft. Toch vindt Hooijsma 'leegte' niet helemaal het juiste woord.



'Er is altijd wel beweging, er is wind, er is licht.'
Op enkele foto's bracht hij daarom een ballon in beeld, als een manier om de wind zichtbaar te maken en tegelijkertijd de ruimte eromheen te benadrukken.
In die ogenschijnlijke leegte vond hij ook iets wat zich moeilijk laat benoemen: het gevoel dat een landschap meer in zich draagt dan wat zichtbaar is. Een ontmoeting met een inheemse Australische kunstenaar zette hem daarover aan het denken. Zij vertelde hoe ze de pigmenten voor verf uit de grond van haar voorouderlijk gebied haalt en zich zo verbonden voelt met degenen die voor haar kwamen.
Hooijsma is voorzichtig met wat hij daarvan in zijn eigen werk meeneemt. De oorspronkelijke bewoners fotografeerde hij bewust niet. Hij was er als reiziger en als buitenstaander. Ook dat besef hoort voor hem bij het fotograferen: weten welke positie je inneemt en wanneer kijken overgaat in binnendringen.

Meer dan wat je ziet

Het nieuwe werk is geen letterlijk verslag van een reis door Australië. De plekken waar Hooijsma kwam vormen het vertrekpunt, maar uiteindelijk gaat het hem om wat een beeld bij de kijker kan oproepen. 'Het eigenlijke beeld is voor mij altijd groter dan wat er letterlijk op de foto te zien is.' Misschien is dat wat Australië hem vooral heeft gebracht: de rust om langer te kijken en niet alles in één beeld te willen vastleggen. Ruimte voor wat zichtbaar is, maar ook voor wat zich daarbuiten afspeelt. «

Het nieuwe werk van Merlijn Hooijsma is van 24 november 2026 tot en met 10 januari 2027 te zien in Singer Laren. Van 24 januari tot en met 28 maart 2027 krijgt de tentoonstelling een vervolg in Museum EICAS in Deventer.

John & Marine van Vlissingen Art Foundation

Inspiratie laat kunst groeien. Vanuit die overtuiging richtten John en Marine Fentener van Vlissingen in 2008 de John & Marine van Vlissingen Art Foundation op. Hun liefde voor kunst en vertrouwen in jong talent vormen nog altijd de basis van de stichting.

Elk jaar selecteert de stichting een jonge Nederlandse kunstenaar voor een reis naar een bestemming naar keuze. Buiten de vertrouwde omgeving ontstaat ruimte om anders te kijken, te onderzoeken en nieuwe richtingen in het werk te verkennen. De ervaringen onderweg en het creatieve proces worden vastgelegd in een boek in de reeks Inspiratie. Het nieuwe werk dat uit de reis voortkomt, wordt vervolgens in een tentoonstelling aan een breed publiek gepresenteerd.